

GUIA DOCENT CURS 2020-21

FITXA TÈCNICA DE L'ASSIGNATURA

Dades de l'assignatura	
Nom	Fet religiós i Pensament social cristià
Codi	0000007121 (U. Comillas) 143916 (U. Deusto) FPE101022 (U. Ramon Llull)
Titulació	Grau en Filosofia, Economia i Política
Curs	Segon
Quadrimestre	1r
Crèdits ECTS	6
Caràcter	Formació Bàsica
Universitat	Universidad de Deusto i Universidad Comillas
Professors	Alejandro Sanz (Universidad Comillas); Honorat Jaume (U. Ramon Llull)
Descriptor	En un context caracteritzat per la complexitat, la incertesa i l'ambigüitat, aquesta assignatura pretén facilitar a l'alumnat els materials i les eines necessàries per discernir sobre el context religiós en el qual ens trobem i la seva pluralitat de manifestacions així com sobre l'especificitat de la proposta cristiana. Al mateix temps, tracta d'apropar als principals problemes socials i presentar la proposta de la doctrina social cristiana per tal que obtingui els elements necessaris per construir un judici sobre la realitat social que ens envolta i els seus il·limitats desafiaments.
Modalitat d'impartició	No presencial (U. Comillas y U. Deusto) Presencial (U. Ramon Llull)

Dades del professorat (U. Comillas i U. Deusto)	
Nom	Alejandro Sanz Peinado
Departament	Teologia Dogmàtica i Fonamental
Àrea	Teologia
Despatx	C/ Alberto Aguilera 23 (Madrid) Despatx O-317
e-mail	alejandro.sanz@comillas.edu
Telèfon	91 542.28.00
Horari de Tutories	Se sol·licitarà cita prèvia a través de la plataforma. Es respondrà en un màxim de 48 hores.
Dades del professorat (U. Ramon Llull)	
Nom	Honorat Jaume i Font
Departament	Filosofia i humanitats
Àrea	Filosofia i humanitats
Despatx	C. Quatre Camins 30 (Barcelona). Campus La Salle-URL. Edifici Sant Jaume Hilari. Planta 0. SRSJH.
e-mail	hjaume@filosofia.url.edu
Telèfon	93 453.43.38
Horari de Tutories	Se sol·licitarà cita prèvia a través del correu electrònic. Es respondrà en un màxim de 48 hores.

DADES ESPECÍFIQUES DE L'ASSIGNATURA

Contextualització de l'assignatura

Aportació al perfil professional de la titulació

L'assignatura afavoreix la capacitat d'anàlisi de les diferents realitats socials i religioses al mateix temps que ens apropa a la comprensió de les diferents tradicions religioses, socials i culturals. Reforça, a més, la capacitat de diàleg i el coneixement de les diferents tradicions religioses del món actual.

Es pretén llavors que l'alumnat s'aproximi a l'anàlisi del fenomen religiós en la societat contemporània en tant que realitat antropològica, política i cultural (aproximació a la sociologia de la religió) al mateix temps que descobreixen les notes i caràcters fonamentals del fet religiós (estructura de fet religiós: fenomenologia) i la seva diversitat (Cristianisme, Islam i Budhisme).

D'altra banda es pretén dotar l'estudiant de les eines i instruments necessaris per al diagnòstic i el pronòstic social analitzant els fets socials, polítics i culturals més rellevants del món actual i la seva problemàtica, al mateix temps que es posa en relleu la proposta social cristiana.

Prerequisits

Cap

Competències – Objectius

Competències de l'assignatura

Bàsiques i Generals

- CB1 Que els estudiants hagin demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.
- CB2 Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins la seva àrea d'estudi.
- CB3 Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- CB4 Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

CG1	Comprendre i utilitzar la terminologia precisa, els recursos idonis i la documentació adequada per a formular raonaments i judicis crítics ben argumentats en cada un dels àmbits disciplinaris del grau.
CG2	Identificar i analitzar els factors de caràcter ètic presents en situacions conflictives rellevants de l'actualitat filosòfica, polític-social i econòmica, contrastant les propostes teòriques més destacades mitjançant la deliberació, el diàleg.
CG3	Comprendre i contrastar les diferents alternatives de solució proposades en els diversos marcs teòrics a situacions problemàtiques de l'àmbit filosòfic, politicosocial i econòmic actual, utilitzant les eines d'anàlisi pertinents i relacionant-les amb els principis ètics estudiats.
CG5	Identificar i analitzar els elements més significatius que integren i conformen les diferents realitats socials per interpretar-les i explicar-les des d'un enfocament sistèmic a través de models holístics propis de les àrees de coneixement del grau (filosofia, política i economia).
Transversals	
CT2	Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat a través de treball en un equip de caràcter interdisciplinari.
CT3	Integrar-se i col·laborar de forma activa en la consecució dels objectius comuns amb altres persones, àrees i organitzacions.
CT4	Reconèixer els conflictes ètics en les diferents situacions de la vida personal i professional, i discernir críticament les diferents opcions de comportament usant conceptes, principis i procediments propis de la racionalitat d'aquest saber per prendre les decisions que millor es corresponguin amb ells.
Específiques	
CE3	Analitzar la diversitat contemporània tenint en compte les diferents disciplines del grau a través de la identificació dels problemes, la recollida i anàlisi de dades i la interpretació dels resultats.
CE6	Formular problemes de contingut polític, econòmic i social, identificant les fonts necessàries per a l'elaboració d'una anàlisi diagnòstic de la situació i proposar una síntesi dels resultats obtinguts.
CE7	Emetre judicis que incloguin una reflexió ètica sobre temes fonamentals de caràcter filosòfic, polític, social i econòmic en un context representatiu de la societat tant internacional com local.
CE8	Identificar els reptes plantejats en les diferents àrees d'interès i anàlisi de la realitat estudiats en el grau, indicant així mateix les condicions i recursos que permetrien afrontar des de diversos enfocaments teòrics.
CE11	Valorar la contribució de les diferents disciplines del grau i la seva complementarietat en la interpretació de la realitat social, així com les possibles limitacions, col·laborant en equips multidisciplinaris.
CE12	Identificar les propostes politicosocials i econòmiques que afavoreixen o dificulten la integració de persones i col·lectius en risc d'exclusió social o altres formes de marginació i / o discriminació.
CE13	Reconèixer i valorar els aspectes normatius, el marc de drets i deures inherents a l'exercici de la ciutadania i de la professió.

BLOCS TEMÀTICS I CONTINGUTS

Continguts – Unitats Temàtiques

UNITAT 1: INTRODUCCIÓ AL FET RELIGIÓS I AL CRISTIANISME

Tema 1: El Fet Religiós

Tema 1.1. El Fet Religiós i el context actual, una aproximació des de la sociologia: secularització i des-secularització; laïcisme i laïcitat; religiositat líquida i forta (fonamentalismes i sectes).

Tema 1.2. El Fet Religiós, una aproximació des de la fenomenologia: caràcters del fet religiós.

Tema 2: El pluralisme religiós

Tema 2.1. La diversitat de religions. Tipologia general.

Tema 2.2. El Budhisme.

Tema 2.3. L'Islam.

Tema 3: El Cristianisme

Tema 3.1. Introducció a la Sagrada Escripura

Tema 3.2. Jesucrist

Tema 3.3. L'Església

UNITAT 2: PENSAMENT SOCIAL CRISTIÀ

Tema 4. Epistemologia de la Doctrina Social de l'Església (DSE)

Tema 4.1. La persona: un ésser complex, relacional i obert al futur.

Tema 4.2. Naturalesa de l'acte moral i estructura dels sistemes de contrast.

Tema 4.3. Els fonaments de sistema de contrast catòlic.

Tema 4.4. Els principis de la Doctrina Social de l'Església.

Tema 5: Text i context de les encíclicques socials. Una introducció a la història de la DSE (1891-2016)

5.1. Introducció i preàmbul.

5.2. El compromís social de l'Església abans de la Revolució Francesa.

5.3. Primera etapa de la història de la DSE.

5.4. Segona etapa de la història de la DSE.

5.5. El magisteri de Joan Pau II (1978-2005) i la DSE.

Tema 6: Els Drets Humans

- 6.1. Què són els drets humans? Notes principals
- 6.2. Fonamentació dels drets humans: filosòfica i teològica
- 6.3. Tres generacions dels drets humans
- 6.4. Història dels drets humans
- 6.5. Actitud i missió de l'Església davant dels drets humans

Tema 7: La vida i la DSE

- 6.1. La bioètica i la seva necessitat per a la defensa de la vida. Fites i fets
- 6.2. La conservació del creat
- 6.3. La preocupació de la DSE pels problemes de la bioètica: avortament, enginyeria genètica i eutanàsia.

Tema 8. La família

- 8.1. Concepte. Evolució històrica.
- 8.2. La família, institució social bàsica. El matrimoni i la família.
- 8.3. Reptes i desafiaments de la família actual. Crisi de la família?

Tema 9: Les migracions i la DSE

- 9.1. Les migracions com a dinàmica del gènere humà.
- 9.2. Les migracions en el marc de l'Estat-Nació-Frontera.
- 9.3. Les migracions contemporànies.
- 9.4. Estatut jurídic de les persones migrants.
- 9.5. Les migracions en el marc dels drets humans.
- 9.6. La postura de la DSE.

Tema 10: Violència. La guerra i la pau

- 10.1. Concepte i causes de la violència.
- 10.2. Caracterologia de la violència.
- 10.3. La guerra justa i la no-violència.
- 10.4. La DSE davant els fenòmens violents.

Tema 11. Economia, empresa i DSE

- 11.1. Introducció: economia i ètica.
- 11.2. Una perspectiva antropològica.
- 11.3. Els sistemes econòmics.
- 11.4. L'empresa i la DSE

Tema 12. L'Església i la comunitat política

- 12.1. Introducció i punt de partida.
- 12.2. Formes històriques de les relacions Església-Estat.
- 12.3. La relació Església-Estat en el Concili Vaticà II.
- 12.4. La relacions Església-Estat a Espanya.

Tema 13. La llibertat religiosa

- 13.1. La controvertida i necessària experiència de la religió.
- 13.2. La possibilitat de l'espiritualitat per a la comprensió de l'individu.
- 13.3. La protecció de la cerca.
- 13.4. Cap al reconeixement de el dret: etapes.
- 13.5. L'Església catòlica fins *Dignitatis humanae*.

METODOLOGIA DOCENT

Aspectes metodològics generals de l'assignatura

Metodologia No presencial

El treball de l'estudiant es desenvoluparà bàsicament a la plataforma Moodle de l'assignatura. S'hi duran a terme les següents activitats, que requeriran una participació activa i quotidiana de l'alumnat:

- Exposicions de professor a través de vídeos o videoconferències,
- Aprofundiment / treball personal dels estudiants a través de la recerca, lectura i estudi de la documentació proposada pel professor. Aquest treball personal estarà estretament connectat amb els fòrums que s'aniran proposant en cada tema. A través dels fòrums es pretén estimular l'aprenentatge col·laboratiu i crear un espai de seguiment de les tasques, de plantejament de dubtes i suggeriments puntuals i d'informació complementària per part de professor.
- Presentacions individuals dels estudiants a través de fòrums i videoconferències sobre temes específics
- Realització de comentaris de text i elaboració de treballs escrits, - Participació en debats a través de fòrums virtuals
- Tutories individuals a través de Skype
- Tutories grupals a través de la plataforma virtual

Metodologia Presencial

La metodologia presencial que s'utilitzarà en la impartició de l'assignatura es desenvolupa de la següent manera:

- Sessions teòriques del professor, amb l'exposició dels continguts teòrics clau de l'assignatura, textos i pautes. Suposa assistir a les sessions magistrals.
- Sessions pràctiques: reflexió sobre els coneixements adquirits, lectures i comentaris per a la realització de treballs, qüestionaris i altres activitats individuals i grupals. Suposa la participació activa.
- Treball fora de l'aula: treball d'estudi i reflexió; preparació de la feina escrita i d'activitats. Suposa treball personal de l'estudiant.
- Tutories individuals.

RESUM HORES DE TREBALL DE L'ALUMNAT			
MODALITAT NO PRESENCIAL (U. Comillas y U. Deusto)			
Trobades virtuals programades		Treballs o activitats autònomes	
Videoconferència	Fòrums virtuals	Elaboració de treballs individuals o grupals	Estudi: preparació de l'avaluació
10	10	80	50
CRÈDITS ECTS: 6			
MODALITAT PRESENCIAL (U. Ramon Llull)			
Trabajo a l'aula		Treballs o activitats fora de l'aula	
Classes teòriques (Exposició de continguts)	Classes pràctiques (Activitats que es desenvolupen a l'aula)	Elaboració de treballs individuals o grupals	Estudi: preparació de l'avaluació
35	15	40	60
CRÈDITS ECTS: 6			

AVALUACIÓ I CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

MODALITAT NO PRESENCIAL		
Activitats d'avaluació	CRITERIS	PES
Realització d'una prova escrita a la fi de el període lectiu *. Es realitzarà per escrit en línia a la plataforma Moodlerooms o, en cas que no fos possible aquesta modalitat, per via oral en línia (Skype amb enregistrament de l'examen)	Aprentatge de conceptes i autors. Capacitat per relacionar idees i argumentar lògicament. Coneixements de dades i referències històriques i socials.	50%
Preparació individual d'un treball escrit de 3.000 paraules sobre algun tema relacionat amb el programa de l'assignatura, a triar per l'estudiant entre els que proposi el professor. El treball escrit s'adaptarà a la següent estructura: a) Resum executiu incloent les conclusions més rellevants b) Presentació de la pregunta de recerca c) Revisió de la literatura organitzada temàticament d) Conclusions i implicacions	Es valorarà en primer lloc la originalitat vinculada a les preguntes i lectures proposades durant el curs. Es valorarà en segon lloc el seu rigor acadèmic.	30%

Participació activa en les activitats de la plataforma	Es valoraran positivament les aportacions als fòrums i les respostes als qüestionaris de cada tema independentment de la valor intrínsec de les aportacions.	20%
MODALITAT PRESENCIAL		
Activitats d'avaluació	CRITERIS	PES
Realització d'una prova escrita a la fi de el període lectiu *.	Aprenentatge de conceptes i autors. Capacitat per relacionar idees i argumentar lògicament. Coneixements de dades i referències històriques i socials.	40%
Preparació individual d'un treball escrit de 3.000 paraules sobre algun tema relacionat amb el programa de l'assignatura, a triar per l'estudiant entre els que proposi el professor. El treball escrit s'adaptarà a la següent estructura: a) Resum executiu incloent les conclusions més rellevants b) Presentació de la pregunta de recerca c) Revisió de la literatura organitzada temàticament d) Conclusions i implicacions	Es valorarà en primer lloc la originalitat vinculada a les preguntes i lectures proposades durant el curs. Es valorarà en segon lloc el seu rigor acadèmic.	30%
Activitats proposades a classe, qüestionaris, presentacions.	Es valorarà per al seguiment continu de l'assignatura.	30%

Per a poder ser avaluat en la convocatòria ordinària s'han d'haver realitzat totes les activitats objecte d'avaluació. Les activitats avaluable s'han de lliurar en les dates indicades pel professor/a. Si per alguna raó degudament, justificada i comunicada al professor/a, no s'haguessin pogut lliurar en el període fixat, es podran lliurar abans de la data de realització de l'examen de l'assignatura, de manera que el/la professor/a el pugui qualificar, encara que en aquest cas no estarà obligat a remetre a l'alumne/a els seus comentaris sobre aquestes activitats. D'altra banda, el/la alumne/a té dret a realitzar la prova escrita final encara que no hagi lliurat totes les altres activitats objecte d'avaluació, però només es calcularà la nota final de l'assignatura si ha lliurat totes a les activitats i segons els criteris d'avaluació i les ponderacions establerts en aquesta guia docent. En cas de no haver lliurat o realitzat alguna activitat objecte d'avaluació constarà en l'acta com "No presentat" a la convocatòria.

CONVOCATÒRIA EXTRAORDINÀRIA (PRESENCIAL / NO PRESENCIAL):

Els criteris d'avaluació són els mateixos que en la convocatòria ordinària, de manera que cal aportar totes les activitats d'avaluació considerades en el curs. Es guardaran les notes de les activitats realitzades (inclosa la de la prova escrita final), a l'espera que es realitzin les activitats pendents. En aquesta avaluació s'aplicaran els mateixos criteris de ponderació que en l'avaluació ordinària. Aquesta mesura s'aplicarà únicament en cada curs en vigor, de manera que, de no superar la convocatòria extraordinària, la renovació de la matrícula suposarà la repetició de l'assignatura completa.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia Bàsica

- J. M. CAAMAÑO, P. CEBOLLADA (eds.), *Pensamiento Social Cristiano*, UPCO, Madrid 2015.
- A CORDOVILLA (ed.), *Cristianismo y Hecho Religioso*, UPCO, Madrid 2013.
- DEPARTAMENTO DE PSC, *Una nueva voz para nuestra época*, UPCO, Madrid 2006.

Bibliografia Complementària

Capítols de llibres

Selecció d'algun capítol de:

- J. RATZINGER, *Introducción al cristianismo*; Sígueme, Salamanca 2005.
- J. RATZINGER, *Ser cristiano en la era neopagana*; Encuentro, Madrid 1995.
- H.U. VON BALTHASAR, *Católico; aspectos del Misterio*; Encuentro, Madrid 1995.
- M. BUBER, *Eclipse de Dios*; Sígueme, Salamanca 2003.
- P. RODRÍGUEZ PANIZO, *La herida esencial*, San pablo/Comillas, Madrid 2013.
- H. DE LUBAC, *Paradoja y misterio de la Iglesia*; Sígueme, Salamanca 2002.
- G. GRESHAKE, *Creer en el Dios uno y trino*; Sal terrae, Santander 2002.
- W. KASPER y otros, *El problema de Dios hoy*; Sal terrae, Santander 2012.
- A. GESCHÉ, *El mal*; Ediciones Sígueme, Salamanca 2010
- A. GESCHÉ, *El hombre*; Ediciones Sígueme, Salamanca 2010
- R. STARK, *Falso testimonio*; Sal terrae, Santander 2017
- F. HADJADJ, *El paraíso en la puerta*; Ed. Nuevo Inicio, Granada, 2012
- F. HADJADJ, *Puesto que todo está en vías de destrucción*; Ed. Nuevo Inicio, Granada, 2012
- PONTIFICIO CONSEJO JUSTICIA Y PAZ, *Compendio de Doctrina Social de la Iglesia*, BAC, Madrid 2009.
- I. CAMACHO, *Creyentes en la vida pública*, San Pablo, Madrid 1995.
- I. CAMACHO, *Doctrina social de la Iglesia*, Ed. San Pablo, Madrid 1991.
- L. GONZÁLEZ CARVAJAL, *En defensa de los humillados y ofendidos. Los derechos humanos ante la fe cristiana*, Sal terrae, Santander 2005.
- L. GONZÁLEZ CARVAJAL, *Entre la utopía y la realidad. Curso de Moral Social*, Sal terrae, Santander 1998.
- *Once grandes mensajes*, BAC, Madrid 2002.

Articles

- R. AGUIRRE, *Aproximación al Jesús de la historia: Cuadernos de Teología de Deusto* 5 (1996).
- M. ARROYO, *La fuerza de la religión y la secularización en Europa*; Iglesia Viva 224

(2005) 99-106.

- J. L. BARBERÍA, *¿Un Islam español?*, El País, 29.07.2007.
- P. BERGER, *Las religiones en la era de la globalización*; Iglesia Viva 218 (2004) 69-78.
- F. FUKUYAMA, *Un año que vivimos peligrosamente*; ABC 17.11.2005.
- J. MARTÍNEZ, *La Declaración sobre la libertad religiosa. La importancia excepcional de un documento menor*; Sal terrae 92 (2004) 511-523.
- J. MARTÍNEZ, *Filosofía, política y economía*; ABC 10.08.2016.

Pàgines web

- Portal de recursos de la asignatura www.upcomillas.es
- www.vatican.va - www.conferenciaepiscopal.es
- www.islamonline.net/english
- www.pastoralsj.org

Altres materials

- DEPARTAMENTO DE PSC, *Una nueva voz para nuestra época*, UPCO, Madrid 2006
- Orientaciones para el estudio de la DSI de la Congregación para la Educación Católica
- Declaración Universal de Derechos Humanos
- Mensaje del Papa sobre familia y migraciones
- CDRom - *Una Nueva Voz para nuestro tiempo*, Universidad Pontificia Comillas, Madrid 2006.

Bibliografía Complementària Llibres de text

- + J. R. BUSTO SAIZ, *Cristología para empezar*; Sal terrae (Col. Alcance 43), Santander 1991.
- + J. LOCKE, *Carta sobre la tolerancia*; Tecnos, Madrid 1991.
- + J. MARÍAS, *Tratado de lo mejor. La moral y las formas de vida*; Alianza Editorial, Madrid 1995.
- + E. CHARPENTIER, *Para leer la Biblia*; Verbo Divino (Cuadernos Bíblicos nº 1), Estella (Navarra) 1986.
- + S. KHALIL SAMIR, *Cien preguntas sobre el islam*; Ediciones Encuentro, Madrid 2003.
- + H. DE LUBAC, *El drama del humanismo ateo*; Encuentro, Madrid 2008.
- + J. GOMÁ, *La imagen de tu vida*; Galaxia Gutenberg, Barcelona 2017.
- + L. KOLAKOWSKI, *Si Dios no existe...*; Tecnos, Madrid 1999.
- + J. RATZINGER, *El Dios de la fe y el Dios de los filósofos*; Encuentro, Madrid 2007.
- + E. DE LA BOÉTIE, *Discurso sobre la servidumbre voluntaria*; Trotta, Madrid 2008.
- + SH. KESHAVJEE, *El rey, el sabio y el bufón. El gran torneo de las religiones*; Destino libro, Barcelona 2006. •
- + J. MARTÍN VELASCO, *Introducción a la Fenomenología de la Religión*; Trotta, Madrid, 2006. •
- + X. PIKAZA IBARRONDO – A. AYA, *Diccionario de las tres religiones. Judaísmo, cristianismo, Islam*; Verbo Divino, Estella (Navarra) 2009

PER ALS ALUMNES DE U. COMILLAS: En compliment de la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal, l'informem i recordem que podeu consultar els aspectes relatius a privacitat i protecció de dades que ha acceptat en la seva matrícula, entrant en aquesta web i prement "descarregar"

[https://servicios.upcomillas.es/sedelectronica/inicio.aspx?csv=02E4557CAA66F4A81663AD10CED66792](https://servicios.upcomillas.es/sedeelectronica/inicio.aspx?csv=02E4557CAA66F4A81663AD10CED66792)